лази сваки дан осим недељних и празх дана.
аје у Србији: на годину 120 гр., месеци 60 гр., на 3 месеца 30 гр. ч.; устрији: на годину 17 фор. и 76 без штемплариие.

ВИДОВ ДАН

За огласе плаћа се по 2 гр. чарш. од врсте за три пута.
Ненаплаћена писма примају се само од дописника и шиљу се на редакцију; а пренумерацију у наплаћеном писму прима администрација. Рукописи се не враћају.

ОЈ 157. У СУБОТУ 10. СЕПТЕМБРА 1866. ГОДИНА VI.

Г. Василију, а. манастира Бла. по..

У Београду, 10. Септембра.

Покушавши јуче изрећи шта судимо о распису француског министра Лавалета, ни из далека нисмо мислили да је писмо то тако важно, као што сад видимо имајући га цела. Телеграф га је доставио европској штампи у веома скученом виду, па с тога држимо да нам се треба опет нањ вратити.

С миром остављамо места, која смо јуче напоменули, јер и сада још остајемо при своме суду; али ћемо поближе да му разложимо друге неке, веома знамените прилике.

У распису се баца поглед на прошлост, па каже да је Француска тад незгодно стојала. Ово је непобитно. Политика беше у Европи чиста династичка, па народима ограничаваше права или им их поткресаваше по интересима кабинетским. Европа је Италију раскомадала, — Европа је Швајцарској патурила стари феудалан устав, — Европа и не погледаше на народе, који се на балканском полуострву тад јуначки и с прегоревањем борише за живот и слободу — Европа се старала само да опет оживе идеје и установе, које су већ биле преживиле себе.

Народи се повукоше у самопрегоревање те чекаше на боља времена.

С великим покретом од 1848 и с људма, који онда изађоше на видик, засијну нова звезда на народном хоризонту наше стране света. Велико херојско средство, којим се народи, за које се мислило да су помрли, пробудише да нов живот проводе, нађено је и зове се: *начело народности.*

А рецимо истину — Наполеон III. бејаше тај, који је велико ово начело написао на своје заставе, па с њим изашао на позорницу делања. Против легитимности Наполеон изнесе народност, те се борба започе где легитимност не хћаше уза се да трпи народности.

Народност је до сада одржала победу на југу и у средини Европе.

А ту је прст промисла.

Већ нема више сумње да ће потоње државе бити државе народне. Закони природе изискују да род привлачи рода, а неодољива је сила, која удове једног народа вуче једно другом и прави их да су једно. Француска остаје велика заштитница самосталности народне, — Лавалет каже изреком, да његова отаџбина „заступа ту идеју према *свим* народима“. „Неодољива сила потискује народе да се сједине у велике земље, а брише државе нижег реда“ — ко још двоумити може шта је Лавалет хтео да каже? Италија бејаше раскомадана, државе пропадоше све, али Италија оживе! Ишчезоше многе мале групе а подиже се велика народна заједница! У Немачкој је тако исто: нестају комадићи да се установи нешто цело. А ко већ не види где Немачка постаје уједињена политичка заједница? То је процес светско-историјски, који свакако мораде један човек да започне, а никаква га већ сила на свету не пресече. Овај ће процес проћи кроз *сву* Европу, и свуда ће произвести велике државе народне а силом светко-историјске потребе поништити и смрвити све труле запреке.

И Лавалет право има што каже, да ће Француској савезнице бити силе, које „чувају начело ауторитета а уједно и напретку хоће да иду на руку.“ Владе морају да иду на руку напретку, напретку народноме у свој Европи, јер тада им је само ауторитет обезбеђен. Историја света не мора да иде путем насилним, не мора да гази по крви — револуције нису својства светскога живота. Али окорели ауторитет, који је сам себи и сврха и намера, који узима да му је свет само стихија која служи, — тај је ауторитет произвео револуције, а ове револуције, које су као вулкански труси, постаће немогуће, кад распружна снага народна у својој слободној народној екзистенцији нађе довољно простора да може да се шири.

„Велике просвећене државе треба да предузму да мудро управљају демократским покретом у Европи“, т. ј. велике државе треба да помогну да се оствари идеја народности, па тад ће за навек нестати револуције, која је изрод сурове силе и племенита духа.

Ми мислимо да је ту прст, на који би требало да се обазре свака сила, ако у опште може свака да појми дух времена.

Европа, подигнута на основу идеје народности, може да буде и снажна и слободна и мирна. Овим основом обезбеђује се напредак, а моћна га Француска заштићава. „Француска не може устајати на посао сједњавања, који се врши на основу начела народности“ — каже Лавалет, а ове речи сачуваће народи европски као полицу, која треба да им се исплати.

Овим расписом приступа се к новом великом добу, а почесак му не ће изостати дуго.

ПОГЛЕД НА ЈУЖНЕ СЛОВЕНЕ.

X.

У пређашњим чланцима тежили смо за двема стварима:

1) да се растуре ограде што раздвајају јужне Словене; и

1) да се међу нама, јужним Словенима, предузме штогод позитивно што би нас могло да да сједини.

Уверени дакле да нас ове две ствари једино воде к лепшој будућности свију нас;

уверени да сви јужни Словени морају тежити и доиста да теже за овим позитивним основима свога народног препорођаја;

знајући да је света истина, да је срећа свакој јужно-словенској народности чесно скопчано са срећом свију других:

позивамо јужне Словене да из све снаге раде, да се узо јединства што чвршће међу нама веже, да свак у своме кругу негује и снажи свест природне заједнице па да један пут жеље своје видимо навршене.

Народима је котва спасења да се скупљају под заставу начела, које је за наших дана већ два народа сједнало и оснажило.

Ако нам још може штогод да спасе нашу народност, то је јамачно ова велика, света идеја; учинимо ли да нам она постане душа у свим нашим покретима живота и умнога и политичког: то се слободно можемо надати, да нам је с оних места у Европи, која пресуђују, не ће нико ишчупати ни уништити.

Али наравно за ото се иште, да свак јужни Словенин у самом зачетку потире сваку клицу, која би раздор и заваду могла међу нама да направи, да свак јужни Словенин одврати очи своје од ствари ситничарских, које свагда могу ласно да произведу ниске препирке, но вавек и једино нека их држе упрте на велику мету, па к тој да тежимо са свом снагом, а по који пут и са самопрегоревањем и одрицањем себе самога.

Не треба да заборавимо да смо у временима не обичним; за наших дана решавају се судбине народима — можда за векове. Погрешан поступак с наше стране може јад и несрећу, плач и ропство да нанесе и најпознијим потомцима. Ваља да помишљамо да смо на великом узбуреном мору, па ако лађу своју окренемо куд не треба, можемо се стрмоглавити у пропаст; једино средство спасења је само да сложном снагом управљамо крму и увек да нам је сва снага на расположењу.

Решимо се дакле да личне сврхе и намере подчинимо великима свеопштима, па нек свет види, да ми Словени не ћемо никад више учинити оне највеће погрешке из наше прошлости, која нам је народну слободу покопала, да се не ћемо одавати међусобној неслози ни раздору, да нас је несрећа научила памети.

Светиња ствари, о којој ту говоримо, јемчи нам, да ће јужно-словенска штампа, као најинтелигентнији фактор јавнога мишљења, узети себи у задатак, да унапређује јединство међу јужним Словенима, и овога ради да ће се послужити сваком приликом, која би могла да по свим разредима народа распростре мисао наше заједнице.

А јужно-словенске другове своје молимо нек погледају на Италију, на Немачку: много, много пре него што се земље ове уједиише, у свим смо побољим органима тих народа наилазили на непрестану тежњу, да мисао ова постане општим благом свега народа.

Уздајући се да ће глас наш бити саслушан и да ово, што написасмо, не ће бити у ветар, завршујемо за сад ове чланке своје.

Нека би Бог дао да нам више не устреба притицати речима, да свака опомена у овом погледу постане од сад излишна! —

ПОГЛЕД ПО СВЕТУ.

Ни време ни простор листа не допушта нам да саопштимо цео распис, што га заступник министра спољашњих дела у Француској г. Лавалет разасла агентима својим на страни. Распис је овај и голем и врло важан, и написан је речима, које нису обичне у дипломатском писму, а доиста више је управљен свету, Француској, Немачкој и Европи него дипломатским агентима. Ово читаоци могу видети колико из онога, што јуче из њега саопштисмо, толико и још више из онога, што напред о њему казасмо. Управо је ово манифест, а не дипломатско упутство. Главна му је црта мирољубивост, али у свези са задовољењем народности. „Политика мора да се уздигне над тесногрудим и ниским користима прошастог времена. Цар не мисли, да величина земљи којој зависи од тога, да се ослабе народи, који је окружавају, а праву равнотежу гледа само у задовољеним жељама народа европских. Ту се покорава старим осведочењима и традицијама свог дома. Наполеон I. предвидео је промене, које се данас починише у Европи. Он је посејао семе нових народности — на полуострву подигавши краљевство италијанско, у Немачкој — укинувши 253 самосталне државе.“

Официозни листови париски веома су задовољни оваким садржајем расписа, и сви га, као што и јуче споменусмо, тумаче у смислу мира. „Пеј“ налази да се увеличањем Пруске оснажила моћ Француској. „Ла Франс“ с одушевљењем се саглашава у свему с оним, што је у њему казано. Последњим ратом распала се стара Европа и збрисало све што је гнушавало Француску. „Журнал де деба“ одобрава што Европи није изјављено да се Француска компромитовала догађајима у Немачкој. Најбоље среско, којим се може мир да има, јест спремати се за мир. „Либерте“ напротив налази да је у распису логично противословље. Догађаји се у Немачкој ту називљу оснажењем Француске и прориче трајашан мир, али уједно изводи се да је преко потребно да се Француска наоружа и да војничку снагу своју развије. Но ако је мир трајашан, то би Француска место што ће да опрема војску требала да се разоружа па да буде средсреда европској заједници. „Ла Прес“, „Ле Тамп“, „Газет де Франс“ не могу из расписа да се увере да је Француској на добро што се Пруска увеличала.

„Норд. Алг. Цтг.“ налази да је програм, изложени у распису Лавалетову, врло повољан задатку пруске политике. Само оно што се на крају расписа говори о уређењу војске па да се брани француска земља, мало узнемирује јавну мисао. Но те речи нису никако претња. Народ се пруски све више слаже с мишљу, да је споразумљење Пруске са Француском најпоузданије средство, да се политичка питања Европе расправе у смислу народног напретка и цивилизације.

У смотрењу договора о миру међу Аустријом и Италијом „Национе“ уверава да је близу већ да се реши и питање о дугу. Аустрија је изашла на средњи пут, па мимо онај дуг што пада на Млетке, иште

да Италију узме на се још 73 милиона, изјаснивши се да ће тад одмах повући војску из млетачких области. Италија је пристала да се на том основу ради, учинивши од своје стране помирљиве предлоге. Француска и Пруска труде се да обе стране доведу до споразумљења. Но Аустрији, као што извештава „П. Лојд“, није мило што се Пруска умешала у ову ствар, али то не смета да договори с Италијом иду путем пријатељским.

Барон Вертер, пређашњи посланик пруски код аустријског двора, за кога смо јавили да је опет дошао у Беч, 6. је ов. м. предао цару веродовна писма, којима се опуномоћава, не — као отпре — као изванредни посланик и опуномоћени министар, већ као „посланик по изванредној поруци,“ а ова се, као што у „Цукунфту“ читамо, тиче не само поменутих договора с Италијом него и источних послова.

Угарски канцелар дворски гроф Мајлат 3. је ов. мес. за неко време отишао на своја добра у Барањи. Као што „Дебата“ дознаје, влада је аустријска већ готова са својим програмом, по ком ће поступати у унутрашњој политици, али не може да предузме ништа радити док се не сврше договори с Италијом. Прилика је да ће у течају месеца Септембра мир бити готов, а ово ће време да употреби канцелар да се одмора ради пође на својим добрима. Што се напоменутог програма тиче, о њему „Дебата“ не помиње ништа изближе, али „Н. Сл. Преса“ чује да нема ништа од тога, да ће се Угарској дати самостално министарство. Истом ако би сабор угарски повољно у смислу владином решио питање о заједничким пословима, могућно је да ће бити постављени угарски министри.

Срби у Угарској спремају се да путем краљ. намесништва оправе престолу молбеницу, у којој траже, да кад се већ мимо сабор воде договори с угарским политичарима, позову на договор и повереници, који нису мађарске народности, а за тим да се закључења српскога народног конгреса од 1861 поднесу собору као краљевски предлози. Срби народни заступници на сабору пештанском договорили су се да отиду са сабора, ако Мађари не усхтеју бити праведни српским захтевањима. Овакав ће корак да учине и Румуни.

Тајни коморник папин, владика кнез Холенлохе, 4. је ов. м. из Чивитавекије отпутовао у Енглеску, однесавши краљици Викторији писмо од папе, и том приликом има да изврши неку изванредну поруку, која ће се по свој прилици тицати случаја, ако папа — пошто се уклоне Французи — узмора отићи из Рима, јер „Монд“, који је у тесној свези с римским двором, говораше пре неколико дана да папа доиста смишља преселити се у Малту, а Малта му је тога ради нуђена од стране Енглеске. Могућно је дакле да папа у овом писму, што га кнез Хохенлохе носи, изјављује да понуду ту прима. Што се тиче одласка Француза, рок је томе по септембарском уговору 30. Нов. ов. год., па тим начином Рим ће још до конца године бити очишћен од фрапцуске војске.

„Монитер“ јавља да је цар Наполеон 6. ов. м. примио писмо од грчког краља, којим се царскоме принцу шаље велики крст спаситељева ордена.

„Хавас. Агенција“ има из Атине допис, у ком се саопштава шта је краљ Ђорђе одговорио дипломатским заступницима сила заштитница, који му долазише да представљења чине због узрујаности, која је у Грчкој завладала поводом догађаја на острву Криту. Краљ им је рекао: „Турска је погазивши уговоре натерала хришћански народ да се дигне. Што се мене тиче, ја поданицима мојим не могу закратити да не иду помоћи браћи својој у несрећи; а све и кад бих могао, не ћу никад да заборавим да сам не само краљ у Грчкој већ и краљ свију Јелина. Пре бих се вратио у Данску него да пропустим дужност, која ми је наложена. Још с почетка, кад је букнуо покрет у Криту, ја сам се изјаснио да ћу бити неутралан, и поданицима сам својим препоручио да лојално пазе на уговоре. Међу тим Турска је у погледу поступања с Хришћанима погазила ове уговоре; и у следству тога за догађаје, који наступише, не можемо се одговорним учинити ни ја ни Грци.“

Дан пре него што је краљ одговорио ово дипломатским заступницима, т. ј. 24. Авг., министарство је грчко оправило силама заштитницама меморандум, у ком се историјским разлагањем доказује како порта од толико година гази права, која је по уговорима дужна признавати Хришћанима, а особито у критској ствари да поступа са свим неправедно. Државни одношаји острву Криту уређени су протоколима од 21. Јан. и 5. Фебр. 1830, и у следству тога под 27. Марта исте године изданом потом портином. За тим влада грчка напомиње конвенцију од 1840, по којој је острво испод мисирске владе прешло под турску. После говори о хатишерифу од 1858, који уређује одношаје Хришћана у Турској, и наводи да хатишериф тај није ништа друго, но наплата Хришћанима за грдне жртве, које су о кримском рату поднели да се турској влади сачува целина земаља њених. Париска је конференција хатишериф исти чланком деветим уговора од 1856 признала с овог гледишта као међународну погодбу. У другом делу меморандума разјашњавају се узроци садашњега устанка на острву Криту и набрајају неправде, којима је тамошњи народ изложен. Најпосле се меморандум завршује овим речима: „Влада се њег. в-ства узнемирује таким великим опасностима што прете да се изроде. Зна она врло добро, да овог стања патње и муке и непрестаних криза, које се њим рађају, нестати може само кад нестане узрока, од ког долази. Али у колико је влади ласно било побројавши очевидне ствари верно разложити ово опасно положење, у толико би јој тежак задатак бис, кад би имала да искаже шта мисли да би требало предузети па да се Крићанима обезбеди опстанак, који одговара њиној историји и ономе што цивилилација и правда иште.“ „Ендепанданс“ примећава да овим меморандумом, ако и није изреком наведено, а оно показује се очевидно, да кабинет краља Ђорђа хоће да се острво Крит сједини с краљевством грчким.

Нека депеша из Цариграда од 6. ов. м. хоће да зна да је на острву Криту а на име код Канее била битка, у којој је турско-мисирска војска, на броју 30.000 људи, боривши се пуних осам сахата, одржала мегдан. Устаници су — каже депеша — злочесто наоружани, а биће их 40.000 и у битци реченој изгубили су 600 погинувших. Мислимо да ће требати да се почекају и подробнији извештај па да можемо видети у колико је у овој депеши ствар истинито показана, особито што се ту не каже ни у који је дан битка била.

БЕОГРАДСКЕ НОВОСТИ.

* Јутрос се вратила амо из Букурешта братучеда Његове Светлости г-ђа Анка Константиновићка, која је пре два месеца тамо отпутовала била. Дошао је такође и заступник српски код румунске владе г. Коста Магазиновић заједно са женом својом.

* Предавања у свима овдашњим учебним заводима и средњим и вишим започињу 15. ов. м., а призивање св. духа биће у понедеоник 12. ов. м. у све три овдашње цркве, на име у саборној за ученике из велике школе, богословије, гимназије, реалке и основних школа мушких и женских варошких; у вазнесенској за ученике из полугимназије, за ученице из више женске школе, и за младеж оба пола из основних школа терезијских и врачарских; и у палилулској за ученике и ученице из тамошњих основних школа.

ХЕЋИМ-БАША.

(Продужење из бр. 155.)

Дан или два иза тога добијем поруку од г-ђе Франсоа да јој дођем. Одмах одем њезиној кући.

„Eh bien docteur!“, повиче она, „мени је испало за руком!“

„Comment — како?“ упитах.

„Лепо, паша ми је обећао место једно за вас и ви само треба да идете одмах сутра у серашћерат па да говорите с војним министром.“

Моје искуство с турским обећањима много је изменило задовољство моје ради оваких гласова. Него опет најтоплије захвалих Француској, назвах је мојим најбољим пријатељем и спремах се да сутра идем куд треба.

Сутра дан нестрпљиво сам очекивао време кад ћу да пођем у серашћерат. Његово превасходство за време рамазана не устаје тако рано, те с тога изберем први сахат по подне да му се представим. Него ни тада још није био дошао у серашћерат те морадох шетати још неко време по авлији ове велике дрвене зграде. На послетку се зачу ударање коњских копита, стража се намести да презентује оружје, а један дебељко паша на лепом арапском коњу уђе на врата, с два чауша пред собом а читавом гомилол слугу за собом, па се с тешком муком спусти доле код степенице.

Ја пођох онако с гомилом те причекаx у предсобју, док се његово превасходство спремаше да прими и испрати небројене молбенике. Ја брзо добих приступа тек на два три минута а рече ми се да прве среде што дође отидем после подне у галата-сераљску школу медицинску.

„На послетку ето ћу за цело да добијем место,“ повикаx силазећи с брежуљка на коме је серашћерат и помишљући на борбе и незгоде што су скопчане с каријером докторском. У свима цивилизованим друштвима наш је занат већ препуњен а нецивилизоване су расе и сувише сиромашне и сурове да би могле помоћи доктору, баш кад би се иначе и могло међу њима живети. А што се тиче приватне практике, то су добро рекли „да доктор почиње заслуживати хлеба онда кад већ не узима зуба да жваће.“ Али не дајмо се, не треба да се дамо оваком очајавању. Само сад кад добијем један пут редовно званично место, онда ће ми све страховање престати.

За оно три дана што протекоше између моје походе у серашћерату и походе у Галати-Сераљу, много сам патио с нестрпљивости. С неког незнаног узрока оно мало практике, од које сам живео, престаде скоро са свим, а и онако сам у последње време спао био баш на најнужнију храну. Био сам у невољи да идем да мојим пријатељима правим походе баш тако око ручка не би ли ме како позвали да се и ја посадим за астал, нити сам се често варао да ћу добити добра ручка кад ми је год моја поноситост допуштала да се латим овакога плана. И руво ми се страшно отрцало а не имадох ни новаца ни кредита да га изменим. Хаскеј сам престао походити. Нисам хтео да се понизим пред Леонором правећи походу у време ручка, а стрепио сам само да ме не виде у мојим до гола конца излизаним хаљинама.

На послетку давно ишчекивана среда дође, и ја с мојом дипломом дођем у медицинску школу. Ту нађем Хајредин-пашу, угојена Турчина који делаше за свога оца хећим-башу; Опистотона, професора у школи, и сињора Ману, главнога апотекара у царевини. Ја им показах моју диплому и они је брижљиво испитиваше, питаше ме много којешта што се тиче моје родбине, народности и изображења. На моје чудо и упрепашћење рекоше ми да моја диплома не вреди.

„Али превасходство,“ одговорих, „та то је диплома с напуљскога универзитета.“

„То може бити,“ рече Опистотон; „али ми признајемо само универзитет бечки, берлински и париски.“

„Опростите по хиљаду пута“, повикох, „али ја сам се налазио овде с докторима и у војничкој и у грађанској служби, који немају никакве дипломе, а диплома је напуљска једна од оних што су у највишем уважењу.“

„Господине,“ рече сињор Мана: „ми вас нисмо овамо дозвали да претресате царска уређења. Ми смо њима везани. Ваша диплома може бити да је добра, али кад се једном већ не прима, онда је ту крај. Него опет како ми нисмо ради да вам не дамо прилике да у службу ступите, то вам предлажемо да се подвргнете докторскоме испиту. Пристајете ли на то?“

„С највећом готовошћу,“ одговорих; „кад да ми буде испит?“

„Ми ћемо послати по вас кроз неколико дана; међу тим оставите нам вашу адресу.“

Ја му предам моју карту, устанем и опростим се. (Продужиће се.)

ОГЛАСИ.

Јављам свакоме кога се тиче, да сам по 5. §-фу трговачког законика издао Пинкасу Л. Мунку 500 # цес. на радњу с меким еспапом, и по томе ти су новци моја сопственост, па од њих се нико не може наплатити за његове дугове било старе или нове.

У Београду, 10. Септембра 1866.

(1-3) **МАНОЈЛО ЦОБЕЛ**, трговац.

Потписани објављујем поштованој публици, да сам под своју управу узео овдашњу грчку школу, у којој сам и до сад науке предавао, па свакога, који би ми хтео поверити децу да их учим, позивам да се непосредно мени обрати. Даље извештаје дајем сваки дан од 7 до 9 сахата пре подне. У школу пак, која се сад налази у кући г-ђе Персиде Димитријевићке, а о Митрову дану биће у кући г. Н. П. Кике на Калимегдану, предавања ће се започети 13. ов. м.

У Б ограду, 7. Септембра 1866.

ЈОВАН ЗОГРАФИДИС,

(1—3) управитељ грчке школе.

Издаје и уређује Милош Поповић.

У државној штампарији.